

Bryssel den 27.2.2019
COM(2019) 150 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN OCH
EUROGRUPPEN**

**Europeiska planeringsterminen 2019: Bedömning av framstegen med strukturreformer,
förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser samt resultatet av de
fördjupade granskningarna enligt förordning (EU) nr 1176/2011**

{SWD(2019) 1000 à 1027 final}

1. INLEDNING

Europeiska unionen har tillväxt för sjunde året i rad. Den långvariga tillväxten har hjälpt EU:s ekonomi att skapa jobb till fler människor än någonsin. För närvarande arbetar 240 miljoner människor i EU, och 15 miljoner nya jobb har skapats sedan 2013. Arbetslösheten i EU är rekordlåg och uppgår nu till 6,6 %.

Dessutom har de offentliga finanserna förbättrats: den offentliga skulden räknat som andel av BNP har minskat sedan 2015, och underskottet spås bli mindre än 1 % av BNP från och med 2018. Struktureller reformer, investeringar och en ansvarsfull budgetpolitik i medlemsstaterna har i kombination med beslutsamma åtgärder på EU-nivå, t.ex. investeringsplanen för Europa, bidragit till den återställda stabilitet och det ökade välbefinnande som i dag kännetecknar den europeiska ekonomin.

Tillväxten i EU har avmattats, bl.a. på grund av den försämrade globala ekonomin. Tillväxten i EU spås minska från uppskattningsvis 1,9 % under 2018 till 1,5 % under 2019 och sedan öka något till 1,7 % under 2020. I världen tilltar de handelspolitiska och geopolitiska spänningarna, och EU påverkas särskilt på grund av bl.a. exportens geografiska och sektoriella inriktning. Trots det tar EU vara på handelns möjligheter. Exempelvis kan det nyligen ingångna frihandelsavtalet mellan EU och Japan öka EU:s export till Japan med 13,5 miljarder euro om året. Med tanke på osäkerheten kring villkoren för de brittiska relationerna med EU i framtiden, spekuleras i detta meddelande inte om de eventuella ekonomiska följderna av olika scenarier.

Tillväxtfaktorerna håller på att gå över från att vara yttre till att bli inhemska. Högre sysselsättning och tillväxt kommer att stödja privat konsumtion, medan investeringarna torde fortsätta att gynnas av förmånliga finansieringsvillkor. Att undanröja hinder för den inre marknadens funktion och förbättra företagsklimatet bör bidra till att hålla uppe den samlade efterfrågan. Några av de inhemska faktorer som bidragit till den senaste tidens avmattning är produktionsproblem i bilindustrin och osäkerhet om budgetpolitiken och den ekonomiska politiken i några medlemsstater. Den finanspolitiska inriktningen förväntas bli expansiv i euroområdet 2019, medan den offentliga skulden fortsätter att minska.

Hur stor den förväntade avmattningen blir och vilka följder den får för EU:s ekonomi beror på våra politiska insatser. Att främja och värna om investeringar, särskilt i människor och kompetens, stärker både ekonomins tillväxtpotential och håller uppe den samlade efterfrågan. När det gäller de offentliga finanserna bör regeringarna fortsätta att stärka hållbarheten, särskilt när skuldkvoterna är höga och medlemsstaterna inte har utnyttjat det gynnsamma konjunkturläget och de låga räntorna för att bygga upp de finanspolitiska marginalerna igen. Samtidigt bör det budgetpolitiska utrymmet utnyttjas när det finns, och särskild uppmärksamhet bör ägnas åt utgifternas och skattesystemets tillväxtvänlighet och omfördelningseffekter. Slutligen kan en mer symmetrisk ombalansering över euroområdet begränsa skuldsaneringens negativa inverkan på tillväxten och göra vår ekonomi mindre beroende av efterfrågan i omvärlden.

I enlighet med Jean-Claude Junckers tal om tillståndet i unionen 2018 efterlystes i tillväxtöversikten för 2019 en mer målmedveten investeringspolitik i kombination med välöversvägda struktureller reformer och en ansvarsfull budgetpolitik. Vidare framhölls i rekommendationen om euroområdets ekonomiska politik 2019¹ behovet att komplettera de nationella satsningarna med fortsatta reformer på EU-nivå, t.ex. genom att stärka den inre marknaden. Även om politiska ansträngningar gjorts de senaste åren för att öka våra ekonomiers motståndskraft kvarstår en del utmaningar. Tillväxten i EU kommer inte alla

¹ COM(2018) 759 final.

länder, regioner eller enskilda till del på samma sätt. Vissa medlemsstater har fortfarande hög arbetslöshet, hushållsinkomster som i reala tal är lägre än före krisen och utbredd fattigdom. De regionala skillnaderna är fortfarande stora, och ökar i vissa medlemsstater. Dessutom ökar den totala faktorsproduktiviteten endast långsamt, och den digitala tekniken sprids trögt. I kombination med hur befolkningens åldrande påverkar arbetskraften begränsar detta vår framtida tillväxtpotential. I de landsrapporter som läggs fram samtidigt med detta meddelande ägnas särskild uppmärksamhet åt hur medlemsstaterna når resultat med den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Pelaren är tänkt att fungera som en färdplan för rättvis och hållbar tillväxt för alla.

Under den här planeringsterminen presenterar kommissionen en mer verkningsfull politisk koppling mellan planeringsterminen och EU:s finansiering 2021–2027 efter kommissionens förslag till nästa fleråriga budgetram. Målet är större samstämmighet mellan samordningen av den ekonomiska politiken och användningen av EU-medel, som utgör en väsentlig del av de offentliga investeringarna i flera medlemsstater (enbart sammanhållningsmedlen utgör under nästa programperiod 0,5 % av BNP i EU). Därför anges i landsrapporterna prioriterade områden för politiska insatser i fråga om offentliga och privata investeringar i medlemsstaterna, varför de utgör underlaget till en framgångsrik fördelning av de sammanhållningspolitiska medlen och ibruktagande av relaterade EU-medel 2021–2027.

2. FRAMSTEG MED DE LANDSSPECIFIKA REKOMMENDATIONERNA

I de landsrapporter som läggs fram i dag finns underlaget till de landsspecifika rekommendationerna i den europeiska planeringsterminen. Under denna omgång av den europeiska planeringsterminen och som fortsättning på fjolårets satsning avser kommissionen att fördjupa dialogen med medlemsstaterna och andra berörda parter, för att uppmuntra genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna och förankra dem bättre ute i medlemsstaterna. Dialogen är tänkt att omfatta särskilda besökt i medlemsstaterna liksom bilaterala och multilaterala samtal.

Alla medlemsstater har gjort framsteg med att genomföra de landsspecifika rekommendationerna, om än i varierande grad. Sedan planeringsterminerna startade 2011 har medlemsstaterna noterat åtminstone ”vissa framsteg” med över två tredjedelar av de landsspecifika rekommendationerna. Framstegen håller i stort sett samma takt som vid kommissionens bedömning i maj 2018². Liksom vid föregående bedömningar har medlemsstaterna gjort de största framstegen inom finanstjänster, vilket beror på att stabilisering och sanering av finanssektorn prioriterats efter finanskrisen. Då krisen initialt drabbade arbetsmarknaden särskilt hårt, har dessutom betydande framsteg gjorts med de rekommendationer som rör främjande av sysselsättning i fasta anställningar och åtgärder mot segmentering av arbetsmarknaden.

Med tanke på de tilltagande ekonomiska riskerna behöver reformerna påskyndas för att stärka våra ekonomiers motståndskraft. Medlemsstaterna behöver ta bättre vara på de gynnsamma ekonomiska förhållandena genom att gå vidare med genomförandet av de rekommendationer som rådet riktade till dem 2018. Störst framsteg har gjorts med rekommendationerna om problem i finanssektorn, särskilt rörande finanstjänster, minskning av privat skuldsättning och reformer av insolvensförfarandena. Däremot har framstegen varit påfallande små när det gäller rekommendationerna om konkurrens, regelverk, statligt ägda företag och breddning av skattebasen. I några fall finns det till och med tecken på en tillbakagång, t.ex. när det gäller de offentliga finansernas och pensionernas långsiktiga hållbarhet.

Reformer och investeringar förutsätter att medlemsstaterna har tillräcklig administrativ och teknisk kapacitet att ge de förväntade resultaten. Gedigna förberedelser utförda av en förvaltning med tillräckligt med personal och erforderliga tekniska medel maximerar de offentliga investeringarnas och reformernas genomslag. Reformerna av den offentliga förvaltningen har begränsade närtidskostnader och kan ge verkan när som helst i cykeln. Realistiska, mätbara resultat av reformerna behöver specificeras, övervakas och kommuniceras. Stödprogrammet för strukturreformer erbjuder praktiskt stöd till alla medlemsstater som begär det att utforma och implementera reformer, särskilt som uppföljning av rekommendationerna i den europeiska planeringsterminen³.

² Sammanfattande meddelande i maj 2018.

³ Finansieringsbeslutet för 2019 antas samtidigt med det här paketet.

3. MAKROEKONOMISKA OBALANSER

De fördjupade granskningarna i landsrapporterna erbjuder en heltäckande analys av medlemsstaternas obalanser. Bakomliggande brister och relevanta gränsöverskridande implikationer kartläggs. Makroekonomiska obalanser kan skada ekonomin i en viss medlemsstat, i euroområdet eller i unionen som helhet. Förfarandet vid makroekonomiska obalanser går ut på att upptäcka och förebygga obalanserna tidigt, så att de berörda medlemsstaterna vidtar lämpliga åtgärder för att avhjälpa dem.

I rapporten om förvarningsmekanismen för 2019 valdes tretton medlemsstater ut för fördjupad granskning av huruvida de berörs eller riskerar att beröras av obalanser⁴. Av de länderna bedömdes elva ha obalanser eller alltför stora obalanser redan under 2018. Efter att ha avslutat programmet för ekonomiskt stöd genomgick dessutom Grekland för första gången en fördjupad granskning. I rapporten om förvarningsmekanismen för 2019 konstaterades också att en fördjupad granskning av Rumänien var på sin plats, för att bedöma följderna av de pågående försämringarna av landets kostnadskonkurrenskraft och handelsbalans. Valet av medlemsstater fick stöd av rådet⁵. I bedömningen granskas obalansernas allvarsgrad och utveckling, liksom de politiska åtgärder som vidtagits på grundval av de landsspecifika rekommendationerna i förfarandet vid makroekonomiska obalanser. Obalansernas spridningseffekter och systemomfattande gränsöverskridande följder beaktas också.

3.1. Framsteg med att rätta till de makroekonomiska obalanserna i EU och euroområdet

De makroekonomiska obalanserna i EU håller på att rättas till, tack vare återställd tillväxt och politiska insatser, men sårbarheter kvarstår. Den privata och offentliga skuldsättningen är fortfarande rekordhög i vissa medlemsstater, och skuldsaneringen sker inte alltid tillräckligt snabbt. Det minskar utrymmet för att absorbera negativa ekonomiska chocker i framtiden. Dessutom finns tecken på en eventuell överhettning i ett antal medlemsstater, främst på grund av snabbt ökande bostadspriser och starkt stigande enhetsarbetskostnader.

Ombalanseringen av utlandsställningarna är inte helt avklarad. De stora underskotten i bytesbalansen har rättats till i de flesta medlemsstater, men några av dem har fortfarande en starkt negativ finansiell nettoställning mot omvärlden. Det stora beståndet av utlandsskuld är fortfarande en sårbarhet i flera medlemsstater, och de behöver hålla sig med en återhållsam bytesbalans och undvika att förlora konkurrenskraft. Andra medlemsstater har däremot länge haft stora överskott i bytesbalansen. Måttliga tecken på en justering har inte kunnat skönjas förrän nyligen. Att åtgärda de stora överskotten i nettoutlånarländerna genom investeringar och lönepolitik kan bidra till tillväxtpotentialen. Sammantaget uppgick euroområdets överskott i bytesbalansen 2016 till strax över 3 % av BNP, och har i stort sett legat oförändrat sedan dess. Detta stora överskott återspeglar ett bredare sammanhang där den samlade inhemska efterfrågan i euroområdet släpat efter den ekonomiska aktiviteten och euroländernas förbättrade konkurrensläge hjälpt upp exporten.

Skuldsaneringen fortsätter. Påtagliga framsteg med att minska offentlig och privat skuldsättning är viktigt för att skapa utrymme att absorbera ekonomiska chocker framöver. Den privata skuldsättningen som andel av BNP minskar i allt fler medlemsstater. Det beror främst på högre nominell BNP-tillväxt. Skuldminskningar på grund av positivt nettosparande

⁴ COM(2018) 758 final.

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/en/pdf>

och återgång till kredittillväxt blir mindre uttalade och utbredda. Företagen har minskat sina skulder snabbare än hushållen, bland annat på grund av de låga investeringarna de senaste åren. I den offentliga sektorn innebär nu förbättrade budgetar och återgång till BNP-tillväxt lägre offentliga skuldkvoter i de flesta medlemsstater, men skulderna minskar endast långsamt.

Villkoren i banksektorn i EU håller på att förbättras, särskilt i de mest utsatta länderna, men mer insatser krävs. Kapitalrelationerna har förbättrats ytterligare i de flesta medlemsstaterna. Andelen nödlidande lån har minskat, särskilt i en del medlemsstater där andelen varit högst. Andelen nödlidande lån som genomsnitt i EU uppgick under tredje kvartalet 2018 till 3,3 %, jämfört med 4,4 % ett år tidigare, men andelen är fortfarande mycket hög i vissa medlemsstater där mer ansträngningar behövs. Kapitalrelationerna och likviditetskvoterna har fortsatt att förbättras i det överväldigande flertalet banker. Trots den senaste tidens förbättringar är det fortfarande oroande med låg lönsamhet på en överetablerad bankmarknad. Kapitalmarknaderna har också bidragit till att bredda och diversifiera EU-ekonomins finansiering. Det finns betydande potential att vidareutveckla dem på EU-nivå och nationell och regional nivå.

Bostadspriserna är på väg upp i allt fler medlemsstater, och fler länder visar tecken på en eventuell övervärdering. Bostadspriserna har ökat snabbare i medlemsstater som visat små eller inga tecken på övervärdering de senaste åren, och i en del fall ökar bolånen snabbare. Positivt är dock att bostadspriserna på sistone avmattats i länder med de tydligaste tecknen på övervärdering, bl.a. på grund av prispress och nyligen vidtagna makrotillsynsåtgärder.

Arbetsmarknaderna fortsätter att förbättras. Arbetslösheten fortsätter att sjunka, även för ungdomar och långtidsarbetslösa, men är fortfarande hög i några medlemsstater. Lönerna i medlemsstaterna har återgått till att öka, om än i olika takt som avspeglar arbetskraftsbristen i en del länder, medan löneökningarna i euroområdet som helhet ligger under vad som på grundval av historiska uppgifter kunde ha förväntas med dagens arbetslöshet.

Sedan 2016 har enhetsarbetskostnaderna i de flesta medlemsstaterna ökat snabbare än tidigare. Starka ökningarna har särskilt noterats i de länder som har lägre löner än genomsnittet, bl.a. till följd av brist på arbetskraft. Hittills har ökningen av enhetsarbetskostnaderna inte motsvarats av några betydande förluster av exportmarknadsandelar eller försämrade bytesbalans, men sådana effekter kan uppträda om tendensen fortsätter. Samtidigt har inom euroområdet övertaget i kostnadskonkurrenskraft för länder med en historia av stora bytesbalansunderskott eller stora utlandsskulder avmattats, vilket visar på behovet av att inte tappa tempo i de reformer som inriktas på ökad produktivitetstillväxt och bibehållen kostnadskonkurrenskraft.

3.2. Tillämpning av förfarandet vid makroekonomiska obalanser

Obalanser eller alltför stora obalanser har påträffats i alla medlemsstater som varit föremål för en fördjupad granskning, men obalansernas grad av allvar har minskat i vissa fall. Under de fördjupade granskningarna 2019 har det konstaterats att tio medlemsstater har obalanser och tre har alltför stora obalanser. Ett land har gjort tydliga framsteg och bytte för ett år sedan kategori från alltför stora obalanser till bara obalanser. I de andra länderna håller de ekonomiska obalanserna på att korrigeras, men inte tillräckligt mycket för att förfarandet vid makroekonomiska obalanser ska kunna avslutas. I tillägg 3 sammanfattas resultaten av de fördjupade granskningarna efter medlemsstat.

Grekland, som har tagits med i den europeiska planeringsterminen efter att ha slutfört sitt program för stabilitetsstöd, konstateras ha alltför stora obalanser. Grekland står

fortfarande inför stora utmaningar när det gäller den höga offentliga skuldsättningen, den negativa nettoutlandsställningen, den höga andelen nödlidande lån, den fortsatt höga arbetslösheten och den låga tillväxtpotentialen. De senaste årens djupgående institutionella och strukturella reformer för att modernisera ekonomin och staten har börjat ge resultat, vilket framgår av det framgångsrika slutförandet av programmet inom den europeiska stabilitetsmekanismen, återgången till tillväxt samt den minskade arbetslösheten. Denna reformprocess behöver fortsätta för att få full effekt. Sedan Grekland slutfört programmet är landet föremål för förstärkt övervakning, som utgör grunden för bedömningen av huruvida Grekland fullgjort sina åtaganden att säkerställa kontinuitet i och slutförande av de reformer som antagits i programmet för stabilitetsstöd inom ramen för Europeiska stabilitetsmekanismen.

Rumänien konstaterades 2018 inte ha några obalanser, men har nu obalanser. Riskerna för förlorad konkurrenskraft och ökande underskott i bytesbalansen, vilket nämns i rapporten om förvarningsmekanismen, har bekräftats under den fördjupade granskningen. Dessutom förefaller nyligen framlagda lagförslag öka riskerna för finanssektorn. Allt detta sker mot bakgrund av svagare genomförande av reformerna, en oförutsägbar politisk beslutsmiljö och en expansiv finanspolitik. Om detta inte åtgärdas kommer dessa tendenser att påverka utsikterna för statsskuld och utlandsskuld och skada möjligheterna till investeringar och tillväxt.

Kroatien konstaterades 2018 ha alltför stora obalanser, och har nu obalanser. Den ekonomiska utvecklingen har bidragit till en successiv korrigerings av de befintliga obalanserna, särskilt de som har samband med hög offentlig och privat skuldsättning och stora utlandsskulder, vilket leder till lägre risker. De politiska insatserna och åtagandena om hållbar korrigerings av obalanserna har stärkts på sistone, och det är helt avgörande att de genomförs fullständigt, snabbt och verkningsfullt.

I andra länder har den ekonomiska utvecklingen i allmänhet gynnat korrigerings av obalanserna, men vissa utmaningar för de ekonomiska och politiska utsikterna kvarstår:

- Bulgarien, Frankrike, Tyskland, Irland, Nederländerna, Spanien och Sverige konstateras i år liksom 2018 ha **obalanser**. **Bulgarien** vidtog ytterligare åtgärder för att hålla banksektorn stabil, men vissa åtgärder återstår att slutföra eller genomföra. **Frankrike** har intensifierat sina reformåtaganden, men korrigerings av obalanserna i samband med hög offentlig skuldsättning och låg konkurrenskraft är helt beroende av att det görs politiska framsteg. I **Nederländerna** har de politiska ansträngningarna intensifierats, men det finns fortfarande obalanser i fråga om den höga privata skuldsättningen och det stora överskottet i bytesbalansen. I **Tyskland** är överskottet i bytesbalansen fortfarande högt och minskar endast långsamt, och mer ansträngningar krävs för att fylla investeringsluckorna, särskilt när det gäller offentliga investeringar i infrastruktur och utbildning. I **Irland** har stark tillväxt och politiska framsteg fortsatt att understödja en minskning av obalanserna i skulder, men brister kvarstår mot bakgrund av ökade risker från den internationella miljön. Obalanserna i inhemska skulder och utlandsskulder minskar i **Portugal** och **Spanien**, tack vare bättre ekonomiska förutsättningar även om brister kvarstår i fråga om politiska åtgärder och justeringar. I **Sverige** kvarstår obalanserna trots vissa justeringar av bostadspriser och bostadspolitik på senare tid.

- Cypern och Italien konstaterades 2018 ha alltför stora **obalanser**. I **Cypern** kvarstår betydande sårbarheter, trots förbättrade ekonomiska villkor och vissa politiska satsningar på sistone, särskilt när det gäller den sjunkande men fortfarande höga andelen nödlidande lån samt utlandsskuld och privat och offentlig skuldsättning. I **Italien** har framstegen på vissa politikområden de senaste åren överskuggats av försämrade utsikter, främst på grund av den planerade budgetpolitiska försämringen och en reformagenda som i stort sett gått i stå. De senaste politiska åtgärderna är ett bakslag för de tidigare reformerna, och kommer att inverka negativt på produktiviteten, den potentiella BNP-tillväxten och de offentliga finansernas hållbarhet. Osäkerheten kring den politiska hållningen bidrog till ett ökat marknadstryck och högre avkastning på statspappren under 2018. Huruvida de makroekonomiska obalanserna kommer att förvärras eller mildras är starkt beroende av politiska åtgärder för att förbättra de offentliga finanserna, effektivisera den offentliga förvaltningen och rättsväsendet samt stärka företagsklimatet, arbetsmarknaden och finanssystemet. Kommissionen kommer därför att noga övervaka utvecklingen i Italien och bedöma de politiska åtgärderna och åtagandena för att komma till rätta med obalanserna, särskilt ambitionsnivån i det nationella reformprogrammet, i samband med vårpaketet under den europeiska planeringsterminen.

Kommissionen fortsätter att följa utvecklingen i och de politiska åtgärder som vidtas av de medlemsstater som har obalanser eller alltför stora obalanser inom den särskilda övervakningen. Rådet deltar i denna uppföljning och har gett sitt stöd till slutsatserna i de enskilda övervakningsrapporterna⁶.

Tabell 1: Resultat av de fördjupade granskningarna 2019 och situationen 2018

	Situationen 2018	Granskning 2019
Obalanser	BG, DE, ES, FR, IE, NL, PT, SE	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Alltför stora obalanser	CY, HR, IT	CY, EL ⁷ , IT

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/en/pdf>

⁷ I likhet med alla andra länder som tidigare har avslutat ett ekonomiskt stödprogram har Grekland konstaterats ha alltför stora obalanser.

4. MEDLEMSSTATERNAS POLITIK

Mot bakgrund av den avstannande tillväxten torde verkningsfulla reformer och målmedvetna investeringsprioriteringar hjälpa medlemsstaterna att bättre tåla makroekonomiska chocker framöver. Med bättre fungerande finans-, varu- och arbetsmarknader och institutioner och effektivare statsförvaltning kan våra ekonomier anpassa sig smidigare och minimera de ekonomiska och sociala kostnaderna. Målinriktade investeringar stärker den långsiktiga tillväxtpotentialen och bidrar till konkurrenskraft och ekonomisk motståndskraft, oavsett om det är för att de tillhandahåller nödvändig infrastruktur, bättre utbildad arbetskraft eller stöd till innovativa företagariidéer. Anpassningar till pågående strukturförändringar skulle hjälpa ekonomierna att konvergera, genom att minska skillnaderna i produktivitet och förbättra de sociala resultaten.

4.1 En ansvarsfull budgetpolitik och finansiell stabilitet

Ansvarsfull budgetpolitik, bra offentliga finanser och tillväxtfrämjande skattesystem

De medlemsstater som har hög skuldsättning bygger inte upp några statsfinansiella marginaler. En stark ekonomisk tillväxt och historiskt låga räntor fortsätter att bidra till minskande offentlig skuldsättning. Under 2018 ledde en gynnsam konjunktur och lägre ränteutgifter till att det samlade budgetunderskottet i EU minskade ännu mer, och nu underskrider 1 % av BNP. Denna minskning spås upphöra under 2019, då det totala underskottet förväntas öka något för första gången sedan 2009. Den offentliga skulden är fortfarande nära rekordhög i en del medlemsstater. De planerade budgetpolitiska justeringarna är förhållandevis begränsade, och i vissa högt skuldsatta medlemsstater till och med negativa. Att återuppbygga de finanspolitiska buffertarna är särskilt viktigt i de medlemsstater som fortfarande har hög offentlig skuldsättning, så att deras sårbarhet för chocker minskar och de automatiska stabilisatorerna kan fungera fullt ut under nästa nedgång. Efterlevnad av stabilitets- och tillväxtpakten i kombination med viss budgetpolitisk expansion i de medlemsstater som har utrymme för det skulle bidra till en balanserad politik, med tanke på att ekonomin fortsatt får stöd av penningpolitiken. Det skulle också minska risken för finansiell instabilitet.

Det finns gott om utrymme att förbättra de offentliga finanserna, och utgiftsöversyner är ett viktigt verktyg för det ändamålet. Många medlemsstater granskar sina offentliga utgifter för att effektivisera dem och hitta besparingar som skapar utrymme för utgifter som bidrar till tillväxten. Övergripande utgiftsöversyner planeras i Italien och Frankrike. Mer riktade översyner av särskilda utgiftsområden planeras i flera andra medlemsstater. De omfattar områden som hälso- och sjukvård, utbildning, statsägda företag, fastigheter, offentliga investeringar, transporter och miljö. Under 2019 torde effektivitetsvinster uppstå i Portugal tack vare ökad användning av centraliserad upphandling och effektivare utnyttjande av offentliga resurser, liksom i Lettland tack vare en mer kostnadseffektiv förvaltning av statsägda fastighetsbolag och konsolidering av it-infrastruktur. Framöver kan utgiftsöversyner med fördel förenas med striktare interimsutvärderingar som utförs oftare och ett närmare samspel med budgetprocessen.

Medlemsstaterna fortsätter att förbättra sina inhemska finanspolitiska ramar, en central faktor i det finanspolitiska beslutsfattandet. De finanspolitiska ramarna har reformerats avsevärt de senaste åren, och de positiva effekterna på offentliga utgifter och på skatter märks redan. Reformerna i detta avseende pågår i ett antal medlemsstater. I Tyskland har projektgruppen för gemensamma ekonomiska prognoser (Gemeinschaftsdiagnose) fått i uppdrag att godkänna de makroekonomiska prognoserna. Ungern och Litauen har ytterligare stärkt det medelfristiga perspektivet i sina finanspolitiska ramar. Även de medlemsstater vars

finanspolitiska ramar brukar betraktas som föredömen fortsätter att förbättra dem. Exempelvis har Sverige infört ett nytt skuldankare, medan Nederländerna förbättrat ramarnas automatiska stabiliseringsfunktion. Irland genomför sina planer att inrätta en fond för sämre tider. Det finns dock områden där mer ansträngningar fortfarande behövs. Det gäller särskilt formerna för samordning mellan olika förvaltningsnivåer i medlemsstater med komplex federal struktur.

En åldrande befolkning ställer många medlemsstater inför utmaningen att säkerställa hållbara offentliga finanser. De senaste åren har betydande framsteg gjorts med att åtgärda de förutspådda ökningarna av pensionskostnaderna. Den ökande livslängden och pensioneringen av efterkrigskullarna torde dock resultera i betydande öknings av de åldersrelaterade utgifterna för de 21 medlemsstater som har medelhög eller hög risk för den statsfinansiella hållbarheten. Det kan påverka pensionernas tillräcklighet i framtiden. Under 2018 antog Kroatien en pensionsreform som syftar till att förbättra pensionernas tillräcklighet utan att äventyra den långsiktiga hållbarheten, samtidigt som Frankrike lade fram heltäckande reformplaner. I vissa fall går utvecklingen bakåt och riskerar att omintetgöra en del av det senaste årtiondets framsteg i Italien och Rumänien. Åtgärder som ökar pensionsutgifterna har införts eller planeras också i Tyskland, Spanien och Portugal. Framsteg mot långsiktigt hållbara budgetar förefaller komma långsamt inom hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg. Dagens reformsatsningar i vissa medlemsstater tenderar att vara fläckvisa och bör på ett bättre sätt förena målet om hållbara statsfinanser med målet om en tillgänglig och ändamålsenlig vård.

Reformerna av vårdsystemen inriktas på ökad effektivitet, tillgänglighet och motståndskraft. Många medlemsstater satsar på att lägga om vården i riktning mot förebyggande vård, och samtidigt stärka den primära vården och samordna insatserna bättre mellan olika vårdgivare. Cypern håller på att införa ett nytt system för vårdavgifter som ska leda till allmän sjukförsäkring och begränsade patientavgifter. Polen har startat ett antal pilotprojekt för att stärka primär och uppsökande vård och förbättra samordningen.

Skattesystemen kan bidra till tillväxt för alla. Tillväxtfrämjande skattesystem kan stödja privata investeringar och förbättra företagsklimatet, främja sysselsättningen och deltagandet på arbetsmarknaden, minska ojämlikheten och bidra till en miljömässigt hållbar ekonomi. Därför fortsätter ett antal medlemsstater att reformera sina skattesystem, särskilt genom att sänka skatten på arbete. Lettland och Litauen håller på att införa progressiv beskattning på inkomst av tjänst. Nederländerna gör en skatteväxling från arbete till konsumtion genom att sänka inkomstskatten och höja mervärdesskatten. Tyskland och Irland fortsätter att minska skatten på arbete för låg- och medelinkomsttagare. Danmark, Grekland och Slovenien får en stor del av sina inkomster från miljöskatter, vilket främjar resurseffektivitet, investeringar och sysselsättning.

Kampen mot aggressiv skatteplanering behöver prioriteras för att den inre marknaden ska fungera korrekt. Kommissionen har lagt fram lagförslag för att göra skattesystemet öppnare, ändamålsenligare, enhetligare och mindre gynnsamt för aggressiva skatteplaneringsupplägg. Aggressiv skatteplanering kan påverka andra medlemsstaters statsbudgetar, snedvrider konkurrensen mellan företagen och på ett illojalt sätt avleda resurser från det allmännas utgiftsmål. De medlemsstater vars skattebaser urholkas måste antingen skaffa sig inkomster genom andra skatter eller nöja sig med lägre inkomster för tillväxtfrämjande reformer och fördelningspolitiska ändamål för bekämpning av ojämlikhet. Om EU-lagstiftningen och internationellt överenskomna initiativ införlivas i nationell rätt

bidrar det till att motverka aggressiva skatteplaneringsupplägg⁸. Aggressiv skatteplanering kan även åtgärdas genom skärpt nationell skattelagstiftning, ökad insyn och förvaltningssamarbete.

Bankväsende, låg lönsamhet och nödlidande lån

På det hela taget fortsatte bankernas kapital- och likviditetspositioner att förbättras under 2018, med draghjälp av såväl de ekonomiska förhållandena som lagstiftning och tillsyn. Samtidigt har bankernas skuldsättning minskat, och deras förmåga att absorbera förluster ökat. De nödlidande lånen i bankernas balansräkningar har fortsatt att minska. De senaste uppgifterna visar att bruttoandelen nödlidande lån för alla EU-banker minskat ytterligare till 3,3 % (3 kv. 2018), vilket är mer än en procentenhet mindre än vid samma tidpunkt året innan. Fjorton medlemsstater hade en låg andel nödlidande lån på mindre än 3 %. Särskilt betydande minskningar ägde rum i Cypern, Irland, Italien, Spanien, Portugal, Ungern, Slovenien, Rumänien, Österrike och Tyskland, där nödlidande lån avvecklats i betydligt snabbare takt sedan 2017, på grund av konsekventa påtryckningar från tillsynsmyndigheterna och vidareutveckling av sekundära marknader för nödlidande lån.

Dessutom fortsatte lagstiftningsprocessen för ett antal riskreducerande åtgärder på EU-nivå och nationell nivå, vilket ledde till påtagliga framsteg. Överenskommelsen i december 2018 mellan rådet och parlamentet om riskminskningspaketet torde bidra till att stärka bankernas kapital- och likviditetspositioner, särskilt vid eventuella resolutioner, och underlätta mer riskminskning och riskspridning i bankväsendet i EU. Det implicerar ett fullständigt genomförande av EU:s regler mot penningtvätt och tillfredsställande riskförebyggande och riskhanterande åtgärder i bankerna.

Europeiska bankmyndighetens stresstest 2018 bekräftade att bankerna i EU håller på att bli mer motståndskraftiga. Men investerarnas uppfattning om stresstesterna leder inte nödvändigtvis till betydande förändringar av hur marknaderna ser på EU-bankernas kapitalresiliens, utan dessas aktiekurser kan fortsätta att påverkas mer av makroekonomiska fundamenta under 2019. Bankernas lönsamhet är fortfarande dämpad och påverkas av den höga andelen nödlidande lån, otillräckliga affärsmodeller i flera fall, överetablering och turbulens på finansmarknaderna (som återkommit sedan första halvåret 2018).

Gränsöverskridande bankverksamhet i EU kan ta fart igen, tack vare den aviserade omstruktureringen av några stora europeiska koncerner. Några ledande bankkoncerner i viktiga medlemsstater håller på att lägga om sin strategi för att minska lönsamhetsriskerna. Det kan ge bankerna möjlighet att hantera några av sina lönsamhetsrisker.

⁸Exempelvis skulle medlemsstaterna senast i slutet av 2018 ha införlivat skatteflyktsdirektivet (direktiv (EU) 2016/1164) i nationell lagstiftning.

4.2. Arbetsmarknad, utbildning och socialpolitik

Sysselsättningen fortsätter att förbättras. Antalet människor med jobb var rekordhöga 240 miljoner under det fjärde kvartalet 2018. Samtidigt uppgick arbetslösheten till 6,6 %, vilket är lägre än före krisen och lägst någonsin sedan uppgifter om det började sammanställas 2000. Efter flera år av ekonomisk tillväxt och nya jobb fortsätter det sociala läget att ljusna. Enbart under 2017 lyftes över fem miljoner människor ur fattigdom och socialt utanförskap.

Men det finns betydande skillnader mellan medlemsstaterna. I några medlemsstater har arbetslösheten ännu inte sjunkit tillbaka helt utan överstiger fortfarande 10 %. Ungas situation är fortfarande en utmaning i några av de länderna: höga andelar unga som varken arbetar eller studerar föranleder oro för deras nuvarande och framtida anställbarhet. I andra länder tilltar bristen på arbetskraft, något som hindrar tillväxten. Trots en ökande sysselsättningsgrad bland kvinnorna kvarstår skillnader mellan könen i sysselsättningsgrad, vilket leder till löneklyftor. Lågutbildade personer och personer med migrantbakgrund har särskilt svårt att hitta jobb. Personer med funktionsnedsättning har också svårigheter. Dessutom finns det stora regionala skillnader i arbetsmarknadsresultat i många medlemsstater.

Den förändrade befolkningssammansättningen och teknikens utveckling omdanar arbetsmarknaderna i EU. I takt med att befolkningen åldras och antalet unga minskar, är det oerhört viktigt för medlemsstaterna att öka arbetskraftsdeltagandet, både för att säkerställa en stark tillväxtpotential och se till att systemen för social trygghet är tillräckligt välfinansierade även på längre sikt. Vissa medlemsstater agerar på området. Exempelvis trädde i Kroatien i januari 2019 en pensionsreform i kraft som ska främja längre yrkesverksamma liv och åtgärda strukturella inkonsekvenser i systemet. Med tanke på de omställningar som digitaliseringen och nätplattformarnas utbredning innebär för framtidens arbete, måste medlemsstaterna modernisera arbetsmarknaderna och systemen för social trygghet, bl.a. genom att se till att arbetstagare i atypiska anställningsformer och egenföretagare har ett fullgott socialt skydd, och hålla jämna steg med utvecklingen.

Det är särskilt viktigt att främja rätt kompetens. Jämlik tillgång till utbildning av hög kvalitet är en förutsättning för att alla ska kunna bli helt delaktiga i samhället och ta vara på möjligheterna i sina yrkesliv. Rätt kompetens kan öka produktiviteten och tillväxtpotentialen, vilket är en förutsättning för löneökningar och bättre sociala villkor och levnadsförhållanden. Mot bakgrund av tilltagande kompetensbrist och felmatchningar behöver utbildningssystemen förstärkas och moderniseras. Samtidigt är åtgärder för omskolning och kompetenslyft viktigt för att öka arbetskraftens resiliens och anpassningsförmåga, och förhindra att lågutbildade personer med migrantbakgrund får försämrade utsikter till anställning. Frankrike genomför reformer för att bättre koppla utbildningssystemet till arbetsmarknadens behov. Lettland agerar för att förbättra yrkesutbildningens kvalitet, attraktivitet och relevans för arbetsmarknaden. I Portugal syftar Qualifica-programmet till att hantera utmaningarna med lågutbildad arbetskraft, och programmet har nyligen stärkts genom omfördelade medel från Europeiska socialfonden. Ett antal medlemsstater (Tyskland, Österrike, Sverige, Finland och Belgien) har vidtagit åtgärder för att validera, erkänna eller höja migranternas befintliga kompetens och därigenom underlätta deras integration på arbetsmarknaden.

Uppdelningen av arbetsmarknaden förblir bekymmersam. Även om andelen tidsbegränsat anställda i genomsnitt inte ökat särskilt mycket de senaste åren, uppgår andelen i vissa medlemsstater konsekvent till mer än 15 %. I länder som Spanien, Slovenien, Polen, Portugal, Italien och Kroatien utgör ungdomar över 60 % av de tidsbegränsat anställda. Över hälften av arbetstagare med tidsbegränsade kontrakt kan inte hitta ett fast jobb, och även om de totala antalet arbetade timmar först nyligen återgått till nivån före krisen, överskrider andelen ofrivilligt deltidsarbetade fortfarande 50 % i vissa medlemsstater. Flera

medlemsstater agerar för att främja tillsvidareanställning genom att reformera hur de genomdriver arbetslagstiftningen, bl.a. genom att öka personalen på arbetsinspektionerna för att motverka missbruk av tidsbegränsade anställningsformer och verka för bättre utformning av anställningsincitament. I Spanien utökades under 2018 arbetsinspektionernas kapacitet att bekämpa missbruk av tidsbegränsade anställningar och odeklarerat arbete. Cypren vidtar betydande åtgärder för att stödja reguljära anställningar genom inrättandet av en samlad arbetsinspektion. I Irland ska enligt ett nytt lagförslag arbetsgivare bl.a. lämna bättre information om anställningens karaktär.

Lönerna ökar i måttlig takt men snabbare än tidigare år. Den nominella ersättningen per anställd ökade med 2,7 % under 2018. Löneökningarna har hunnit ikapp produktivitetsutvecklingen, efter att ha släpat efter i några år.

Fattigdomen och inkomstojämlikheterna minskade 2017, men fattigdom bland förvärvsarbetande är fortfarande ett bekymmer. Andelen människor som riskerar fattigdom eller social utestängning minskade under 2017 till 22,4 % och är nu lägre än före krisen, men vissa grupper kännetecknas av en konstant högre fattigdomsrisk. Dessutom utgör fortfarande fattigdom bland förvärvsarbetande en källa till oro, eftersom den är särskilt hög bland egenföretagare, tidsbegränsat anställda och deltidsarbetande samt för arbetstagare som inte är födda i EU. Skatte- och förmånssystemet har stor fördelningspolitisk betydelse. Det är viktigt att noggrant styra fattigdomsstödet till dem som behöver det mest, t.ex. genom att göra metoderna för behovsprövning mer precisa. I Luxemburg har ett nytt system för social inkludering ersatt den tidigare garanterade minimiinkomsten i syfte att främja social inkludering och aktivering samt motverka barnfattigdom och fattigdom i enföräldershushåll. Italien har antagit ett nytt system för minimiinkomst (*Reddito di Cittadinanza*) som ska ersätta det tidigare systemet, med målet att utveckla en modell för aktiv inkludering. Hur framgångsrikt det blir är i mångt och mycket beroende av hur effektivt det förvaltas.

En väl fungerande dialog mellan arbetsmarknadens parter är en förutsättning för att utforma och genomföra reformer bättre genom starkare förankring. Det senaste året rapporterade arbetsmarknadens parter i ett antal medlemsstater en positiv utveckling när det gäller meningsfulla kontakter i god tid med deras regeringar om ekonomiska och sociala reformer. Som exempel kan nämnas att Portugal på grundval av ett trepartsavtal lagt fram en rad åtgärder för att ta itu med uppdelning av arbetsmarknaden, som nu omsatts i lagstiftning. Den positiva utvecklingen i vissa medlemsstater står i kontrast mot bakslag i andra länder. I många av dem finns det utrymme att förbättra arbetsmarknadsparternas kapacitet och samråd med dem i god tid under de olika etapperna av utformning av reformåtgärder, bl.a. de viktigaste hållpunkterna under den europeiska planeringsterminen.

4.3 Konkurrenskraft och produktivitet

Överbrygga produktivitetsgapet

Med tanke på befolkningsutvecklingen är produktivitetstillväxt avgörande för framtidens hållbara tillväxt i alla medlemsstater. Produktiviteten har ökat långsamt i EU. Det finns en rad orsaker till det, bl.a. låga investeringar i forskning, teknik och innovation och den strukturella övergången från tillverkningsindustri till tjänster. Det är viktigt att åtgärda den långsamt växande arbetskraftsproduktiviteten för att komma till rätta med EU:s ekonomiska utmaningar på kort och lång sikt. Ökningen av arbetskraftsproduktiviteten kommer sannolikt att förbli låg, omkring 1 % eller lägre de närmaste åren, och det finns märkbara produktivitetsskillnader mellan medlemsstaterna. Det är särskilt de mogna ekonomierna med en redan hög produktivitet som har svårt att höja sin tillväxtpotential. Investeringar som förbättrar den miljömässiga hållbarheten kan öka produktiviteten i hela

ekonomin genom ökad resurseffektivitet och minskade kostnader för insatsvaror, samtidigt som externa kostnader och effekter minskar.

Produktiviteten i tjänstesektorn (som står för lejonparten av den ekonomiska aktiviteten) förblir tämligen låg, trots de totalt sett bättre ekonomiska resultaten. Även om denna avmattning av produktivitetstillväxten skett även i andra avancerade ekonomier, är produktivitetsgapet i tjänstesektorn fortfarande stort och stigande, särskilt i förhållande till USA. Det är en nackdel för näringslivet i EU, både för handeln i största allmänhet och för företagens inkludering i globala värdekedjor i synnerhet. För att analysera produktivitetens drivkrafter och underbygga ett lämpligt politiskt svar har rådet rekommenderat euroländerna att inrätta nationella produktivitetsnämnder⁹.

Högre arbetskraftsproduktivitet möjliggör högre löner och potentiell produktion, men är inte i sig tillräckligt för att nå de målen. Det finns tecken på att högre produktivitet på medellång och lång sikt omsätts i högre lön, men det finns också exempel på att arbetskraftens ersättning inte håller jämna steg med produktivitetens utveckling över tid. Medlemsstaterna vidtar därför kompletterade åtgärder för att den högre arbetskraftsproduktiviteten ska leda till högre löner.

Investeringar av hög kvalitet och effektivare användning av EU:s medel

Målmedvetna investeringar är fortfarande en förutsättning för att åtgärda utmaningarna med produktivitetstillväxten i EU. Det är en av de tre sidorna i den ”goda triangel” som den här kommissionen lagt fram. Att ta itu med investeringsbehoven har alltså länge prioriterats inom den europeiska planeringsterminen. I den nuvarande punkten i konjunkturcykeln bör fokus ligga på offentliga och privata investeringar som ökar produktiviteten och tillväxtpotentialen, och det är viktigt att skydda investeringarna om de ekonomiska riskerna blir verklighet. Dessutom kan åtgärder för långsiktiga investeringar, bl.a. i kompetens och utbildning, bidra till att ekonomin i EU får hållbar tillväxt och blir motståndskraftig samtidigt som den kan tillgodose akuta sociala behov.

Investeringar i forskning, utveckling och innovation behövs i de flesta medlemsstater för att stärka deras produktivitetstillväxt och konkurrenskraft. I många medlemsstater och regioner finns ett betydande utrymme att stärka kopplingarna mellan näringsliv, högskolor, forskning och offentlig sektor genom samarbete i värdekedjorna, t.ex. genom smart specialisering. Det gäller exempelvis Belgien, Bulgarien, Frankrike, Cypern, Polen, Lettland och Estland. Dessutom behövs det mer investeringar inom digitalisering av företagen och digitala offentliga tjänster i Belgien, Cypern, Österrike, Slovenien, Spanien, Slovakien, Polen, Estland, Tyskland och Bulgarien. Medlemsstater med högre produktivitet, som Tyskland och Nederländerna, och andra som genomgått betydande strukturomvandlingar med höga investeringar före krisen och under återhämtningen, som Ungern, Polen och Tjeckien, kan göra mer framsteg genom att investera i immateriella tillgångar och innovation. I de medlemsstater som håller på att komma ikapp kan investeringar i maskiner och inventarier bidra till högre kapitalisering och arbetskraftsproduktivitet. För att reagera på de utmaningar som den cirkulära ekonomin och klimatanpassningarna utgör krävs investeringar i resurseffektivitet och förebyggande av klimatrisker i Estland, Luxemburg, Slovakien, Portugal, Bulgarien, Nederländerna, Italien, Cypern och Frankrike.

Om EU-medlen anpassas bättre till analyserna och rekommendationerna från den europeiska planeringsterminen skulle det förbättra resultaten och stärka sammanhållningsbudgetens genomslag. Att anpassa EU-medlen till den europeiska

⁹ Rådets rekommendation av den 20 september 2016 om inrättande av nationella produktivitetsnämnder (EUT C 349, 24.9.2016, s. 1).

planeringsterminen är ett centralt inslag i förslagen till flerårig budgetram 2021–2027. I vissa medlemsstater utgör EU-medlen till och med en kritisk del av de offentliga investeringarna. Som sägs i kommissionens förslag till flerårig budgetram är det meningen att Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+ och Sammanhållningsfonden ska få omkring 600 miljarder euro under nästa programperiod, med nationell medfinansiering inräknad, vilket motsvarar 0,5 % av BNP i EU och en betydligt större andel i de största mottagarländerna. Dessutom blir det, enligt kommissionens förslag till flerårig budgetram, möjligt att kombinera dessa fonder med annan EU-finansiering, t.ex. Junckerplanens efterföljare InvestEU med anslag på 650 miljarder euro. De har potential att locka till sig andra offentliga och privata investerare och öka investeringarnas genomslag inom strategiska områden av EU:s ekonomi.

Med utgångspunkt i analysen i landsrapporterna anges i en ny bilaga hur EU-medlen kan användas bättre för att tillgodose särskilda behov i medlemsstaterna. Förutom ökad uppmärksamhet kring investeringsprioriteringar innehåller årets landsrapporter också en mer detaljerad analys av regionala skillnader och investeringshinder. Den särskilda bilagan gör det lättare att i dialogen med de enskilda medlemsstaterna fastställa vad som bör prioriteras i de program som de här fondmedlen ska kanaliseras genom. Det som står i landsrapporterna är kommissionens åsikt, och bygger på analyserna under planeringsterminen. Det är utgångspunkten för förhandlingarna med medlemsstaterna om programmen. Det finns utrymme för flexibilitet i diskussionerna med medlemsstaterna. Kartläggningen av investeringsbehov utgår från den gemensamma uppfattningen att investeringarna bör ha största möjliga inverkan på den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen.

Privata investeringar som finansieras med välfungerande, integrerade kapitalmarknader måste utnyttjas bättre. I takt med att EU håller på att bli färdigt med sin handlingsplan för kapitalmarknadsunionen bör mångfalden i EU:s kapitalmarknader, som spänner från globala finanscentrum till regionalt integrerade nätverk och lokala initiativ, vidareutvecklas för att finansiera näringsverksamhet och underlätta övergången från fossila bränslen till en mer hållbar ekonomi. På nationell nivå håller exempelvis Estland, Lettland och Litauen på att skapa en baltisk marknad för säkerställda obligationer och värdepapperisering. Det bidrar till välfungerande, djupare kapitalmarknader i Baltikum. Det möjliggör också fler långsiktiga finansieringsmöjligheter för bankerna, så att de kan rensa balansräkningarna och öka utlåningen.

Institutionernas kvalitet som en förutsättning för reformer

För att investeringsbehoven ska kunna tillgodoses krävs en gynnsam investeringsmiljö. De politiska beslutsfattarna behöver ägna särskild uppmärksamhet åt att skapa en investeringsvänlig miljö, undvika onödiga hinder och regler på marknaden och förbättra hur deras offentliga institutioner och förvaltningar fungerar. Aspekter som rör den offentliga förvaltningens effektivitet, de offentliga tjänsternas digitaliseringsgrad, regelverkets kvalitet och stabilitet och respekten för rättsstatsprincipen, inbegripet rättsväsendets oberoende och kampen mot korruption, har avgörande betydelse för beslut om investeringar. I rankningen av upplevd korruption 2019 är omkring hälften av de 25 högst rankade länderna i världen EU-länder, men det finns fortfarande stora skillnader¹⁰ och det behövs intensivare satsningar på att förbättra förebyggande av korruption, skydda visselblåsare, förbättra uppspårning och undanröja hindren för verkningsfulla åtal och straff. För att åtgärda några av dessa frågor har Italien, Slovakien och Lettland sett över sina regler om visselblåsare, medan Litauen, Spanien, Cypern och Grekland planerar reformer på området.

¹⁰Alla medlemsstaters satsningar på korruptionsbekämpning bedöms löpande. Liksom förra året har kommissionen analyserat de viktigaste utmaningarna i de berörda medlemsstaternas landsrapporter.

Som nämns i landsrapporterna 2019 har alla medlemsstater investeringshinder på olika politikområden (se tillägg 4). Totalt sett utgör brister i offentlig förvaltning och företagsklimat den största andelen investeringshinder. Några exempel är hög regelbörda och administrativ börda, bristande förutsägbarhet i regelverket, rättsväsendets ändamålsenlighet och ineffektiv offentlig förvaltning. Många hinder har också att göra med betungande och långdragna tillståndsförfaranden samt kompetensbrist till följd av tillkortakommanden i utbildningssystemen. Etableringshinder i detaljhandeln har försenat gränsöverskridande investeringar i denna bransch. Kompetensbrist nämns i flera landsrapporter som något som hindrar och bromsar investeringar i sektorer som bygger på digitalisering och ny teknik (t.ex. telekommunikation, internet och den cirkulära ekonomin) men också i mer traditionella sektorer med stigande efterfrågan (t.ex. bygg- och anläggningssektorn).

Reformer för ökad kvalitet inom styrning, institutioner, rättsväsende och offentlig förvaltning är den grund på vilken avancerade demokratiska samhällen vilar, och har avsevärd ekonomisk betydelse. Sådana reformer kan bidra till att förbättra den miljö där företag och andra berörda parter verkar och uppmuntra till näringsverksamhet, motverka korruption och öka respekten för rättsstatsprincipen. Några av de investeringshinder i EU som oftast framhålls är ineffektiv offentlig förvaltning, ogynnsamt företagsklimat samt betungande regelbördor och administrativa bördor i enskilda sektorer. I några medlemsstater hämmas investeringarna också av dålig insyn i den offentliga sektorn, komplexa skattesystem, snedvridna varu- eller arbetsmarknader samt brister i forsknings- och innovationsramarna och i institutionerna. För att åtgärda sådana problem har Polen antagit den s.k. företagskonstitutionen, en övergripande uppsättning med fem lagar som ska förbättra företagsmiljön. Frankrike driver en bred reformagenda för att förbättra företagsklimatet och stärka de franska företagens konkurrenskraft. Flera medlemsstater, t.ex. Finland och Estland, satsar på att minska de administrativa bördorna. Bulgarien, Slovakien, Tjeckien, Slovenien och Rumänien håller på att reformera sina system för offentlig upphandling. Den tyska förbundsregeringen tillkännagav 2018 att den ska skapa en myndighet för främjande av disruptiv innovation.

Utträdesavtal mellan EU och Förenade kungariket

I detta paket spekuleras inte om de ekonomiska riskerna med olika brexitscenarier.

Mot bakgrund av den pågående ratificeringen av utträdesavtalet i EU och i Förenade kungariket är prognoserna för 2019 och 2020 baserade på ett rent tekniskt antagande om en oförändrad situation för handelsförbindelserna mellan EU-27 och Förenade kungariket. I händelse av en hård brexit, vilket kommissionen inte anser önskvärt men för vilket EU-27 är väl förberett¹¹, behöver antagandena justeras nedåt.

¹¹COM(2018) 556 final/2 (rättelse den 27 augusti 2018), COM(2018) 880 final, COM(2018) 890 final.

5. NÄSTA STEG

De senaste åren har EU gått från ekonomisk återhämtning till kraftfull expansion, och under 2019 ser det ut som om EU:s ekonomi kommer att fortsätta växa trots de mer osäkra utsikterna. För att tillväxten ska fortsätta behöver medlemsstaterna genomföra verkningsfulla strukturreformer, föra en ansvarsfull budgetpolitik och staka ut målmedvetna investeringsstrategier. Den tydligare kopplingen mellan den europeiska planeringsterminen och EU:s finansiering under åren 2021–2027, som presenteras i samband med årets planeringstermin, skapar den nödvändiga strukturen för att de flesta riktade investeringsprioriteringarna ska kunna genomföras effektivt.

Den europeiska planeringsterminen ger kommissionen, medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter och intressenter på alla nivåer möjlighet att föra en permanent dialog med varandra under hela året. De landsrapporter som läggs fram tillsammans med detta meddelande bygger på ingående kontakter med regeringar, nationella myndigheter och berörda parter på teknisk och politisk nivå, bl.a. bilaterala möten i december 2018. Resultaten kommer att redovisas på kommissionens representationskontor i medlemsstaternas huvudstäder, och även följas upp i bilaterala och multilaterala möten.

Kommissionen inleder snart dialogen med medlemsstaterna om de sammanhållningspolitiska programmen 2021–2027, med utgångspunkt i de investeringsrelaterade resultaten och konstaterandena i landsrapporterna. Kommissionens vice ordförande och ledamöter kommer att besöka medlemsstaterna för att inhämta synpunkter från parlamenten, regeringarna, arbetsmarknadens parter och andra berörda parter om analysen och konstaterandena i landsrapporterna. Kommissionen kommer även att diskutera sammanfattningen av resultaten i landsrapporterna med Europaparlamentet.

Medlemsstaterna kommer att lägga fram sina ekonomiska och sociala prioriteringar i sina nationella reformprogram i mitten av april, mot bakgrund av de utmaningar som nämns. De kommer också att lägga fram sina fleråriga strategier för sunda offentliga finanser i form av stabilitetsprogram (för euroländerna) respektive konvergensprogram (för övriga länder). För att ge ett lämpligt och hållbart svar på utmaningarna rekommenderar kommissionen att programmen utarbetas med stöd av alla centrala aktörer, t.ex. arbetsmarknadens parter, regionala och lokala myndigheter samt civilsamhällets organisationer, beroende på vad som är tillämpligt.

TILLÄGG 1 – INTEGRERAD ÖVERVAKNING AV MAKROEKONOMISKA OCH FINANSPOLITISKA OBALANSER

	Förfarandet vid makroekonomiska obalanser (MO12)	Stabilitets- och tillväxtpakten ¹³ (MBM: medelfristigt budgetmål/ASU: förfarandet vid alltför stora underskott)	Kommentarer
AT		Förebyggande del MTO inte uppnått, skuldregeln tillämpas ¹⁴	Avståndet från MBM under 2018 mindre än tillåtet vid ovanliga händelser.
BE		Förebyggande del MBM inte uppnått, skuldregeln tillämpas	
BG	Obalanser	Förebyggande del MBM nås	
CY	Alltför stora obalanser	Förebyggande del MBM nås, övergångsskuldregeln tillämpas ¹⁵	
CZ		Förebyggande del MBM nås	
DE	Obalanser	Förebyggande del MBM nås, skuldregeln tillämpas	
DK		Förebyggande del MBM nås	
EE		Förebyggande del MBM inte uppnått	
EL	Alltför stora obalanser	Förebyggande del Övergångsskuldregeln tillämpas	Eftersom Grekland undantogs från kravet på att lämna in stabilitetsprogram medan landet omfattades av programmet har Grekland ännu inte fastställt ett medelfristigt budgetmål.
IE	Obalanser	Förebyggande del MBM nås, övergångsskuldregeln tillämpas	
ES	Obalanser	Korrigerande del Alltför stort underskott, tidsfrist för korrigerings 2018	Övergångsskuldregeln tillämpas 2019, under förutsättning att ASU upphävs på grundval av validerade uppgifter om budgetresultaten 2018.
FR	Obalanser	Förebyggande del MBM ej nått, övergångsskuldregeln tillämpas	
HR	Obalanser	Förebyggande del MBM nås, skuldregeln tillämpas	
HU		Förebyggande del Förfarandet vid betydande avvikelser tillämpas, skuldregeln tillämpas	
IT	Alltför stora obalanser	Förebyggande del MBM ej nått, skuldregeln tillämpas	
LT		Förebyggande del MBM nås	
LU		Förebyggande del MBM nås	
LV		Förebyggande del MBM inte uppnått	
MT		Förebyggande del MBM nås	

¹² Kategorierna ”obalanser” och ”alltför stora obalanser” medför bägge särskild övervakning, som ändras beroende på graden av allvar.

¹³ Uppfyllelsen av MBM och tillämpningen av (övergångs-)skuldregeln avser 2018, på grundval av kommissionens höstprognos 2018.

¹⁴ Skuldregeln: Om gränsen på en skuld på högst 60 % av BNP inte hålls, hamnar medlemsstaten i förfarandet vid alltför stora underskott, efter beaktande av alla relevanta faktorer och konjunkturcykelns inverkan, om skillnaden mellan skuldkvoten och målet på 60 % inte minskas med 1/20 per år (räknat som medelvärde över tre år).

¹⁵ Övergångsskuldregeln: en medlemsstat som omfattas av förfarandet vid alltför stora underskott får tre år på sig efter korrigeringen av det alltför stora underskottet att uppfylla skuldkriteriet. Det innebär inte att skuldregeln inte gäller under denna period, eftersom medlemsstaten bör göra tillräckliga framsteg mot efterlevnad under denna övergångsperiod. En negativ bedömning av framstegen mot att följa skuldmålet under övergångsperioden kan leda till att ett förfarande vid alltför stora underskott inleds.

NL	Obalanser	Förebyggande del MBM nås	
PL		Förebyggande del MBM inte uppnått	
PT	Obalanser	Förebyggande del MBM inte uppnått, övergångsskuldregeln	
SI		Förebyggande del MBM inte uppnått, övergångsskuldregeln	
SE	Obalanser	Förebyggande del MBM nås	
SK		Förebyggande del MBM inte uppnått	
RO	Obalanser	Förebyggande del Förfarandet vid betydande avvikelser tillämpas	
FI		Förebyggande del MBM inte uppnått, skuldregeln tillämpas	Avståndet från MBM under 2018 mindre än tillåtet vid ovanliga händelser och strukture reformer.
UK		Förebyggande del MBM inte uppnått, övergångsskuldregeln	
(*) Rekommendationerna enligt tvåpaket (förordning (EU) nr 473/2013) om åtgärder för att korrigera ett alltför stort offentligt underskott i god tid gäller bara euroländerna.			

TILLÄGG 2: FRAMSTEG MOT EUROPA 2020-MÅLEN

Europa 2020-mål för EU	Uppgifter 2010	Senaste tillgängliga uppgifter	2020 enligt den senaste utvecklingen
1. Öka sysselsättningsgraden till 75 % av befolkningen i åldrarna 20–64 år	68,6 %	73,5 % (3 kv. 2018)	Målet nås sannolikt
2. De offentliga och privata FoU-investeringarna ska tillsammans uppgå till 3 % av BNP	1,93 %	2,07 % (2017)	Målet nås sannolikt inte
3a. Minska utsläppen av växthusgaser med minst 20 % jämfört med 1990 års nivåer	Minskning med 14,2 %	Minskning med 22 %	Målet nås sannolikt
3b. Öka andelen förnybara energikällor i den slutliga energiförbrukningen till 20 %	12,5 %	17,5 % (2017)	Målet nås sannolikt
3c. Höja energieffektiviteten med 20 %	11,8 % (avstånd till målet för 2020 för primärenergiförbrukning)	5,26 % (2017)	Målet nås sannolikt
4a. Andelen elever med endast grundskoleutbildning (åldrarna 18–24) minskas till under 10 %.	13,9 %	10,6 % (2017)	Målet nås sannolikt
4b. Öka andelen av befolkningen i åldern 30–34 år som har avslutad högre utbildning till minst 40 %	33,8 %	39,9 % (2017)	Målet nås sannolikt
5. Minska antalet människor som riskerar fattigdom eller social utestängning med minst 20 miljoner	Ökning med 1,4 miljoner (jämfört med 2008)	Minskning med 5,2 miljoner 2017 (jämfört med 2008)	Målet nås sannolikt inte

TILLÄGG 3 — RESULTAT FRÅN DE FÖRDJUPADE GRANSKNINGARNA AV MEDLEMSSTATERNA

Bulgarien har obalanser. Det förekommer sårbarheter i finanssektorn i kombination med hög skuldsättning och nödlidande lån i företagssektorn. Nettoutlandsställningen har förbättrats tack vare en stabil tillväxt och stora överskott i bytesbalansen. Åtgärder har vidtagits för att stärka finanssektorns stabilitet. Banker och andra finansföretag har gjort ytterligare framsteg med att följa de rekommendationer som utfärdades efter översynerna av tillgångskvaliteten och balansräkningarna, medan tillsynen har stärkts. Svagheter i samband med bristfällig styrning, tillgångskvalitet och tillsyn kvarstår dock, samtidigt som nya orosmoln kan skönjas inom försäkringssektorn. Den starka tillväxten har legat till grund för löpande privat skuldsanering och ytterligare minskningar av andelen nödlidande lån, men beståndet av nödlidande lån i företagssektorn är fortfarande stort. Det har gjorts framsteg med att åtgärda obalanserna, men det har avgörande betydelse att man fullt ut genomför och övervakar den senaste tidens reformer i fråga om tillsyn och styrning i banksektorn och resten av finanssektorn. Det krävs också ytterligare insatser för att minska beståndet av nödlidande lån och slutföra reformen av insolvensreglerna.

Cypern har alltför stora obalanser. En mycket stor andel nödlidande lån tynger ned finanssektorn, och en hög privat och offentlig skuldsättning och en omfattande utlandsskuld hämmar ekonomin, mot bakgrund av en arbetslöshet som fortfarande är förhållandevis hög, om än minskande, och svag potentiell tillväxt. Underskottet i bytesbalansen är tydligt negativt, även med hänsyn tagen till förekomsten av specialföretag, vilket återspeglar en stark inhemsk efterfrågan och negativa besparingar hos hushållen, men det är inte tillräckligt för en hållbar anpassning av det stora beståndet av nettoutlandsskuld. Skuldsaneringen i den privata sektorn pågår, men endast långsamt. Den nya utlåningen till den privata sektorn är fortfarande begränsad. Överföringen av en betydande mängd nödlidande lån från Cyprus Cooperative Bank till den offentliga sektorn när banken såldes och avvecklades minskade avsevärt andelen nödlidande lån i banksystemet. Andelen nödlidande lån är dock fortfarande hög för både hushåll och företag. Det statliga stödet till försäljningen av Cyprus Cooperative Bank ökade den offentliga skulden 2018 som en engångseffekt. Framöver förväntas den höga offentliga skuldsättningen gå ned tack vare fortsatt starka finanspolitiska resultat. Jämfört med i fjol har reformtakten intensifierats, särskilt när det gäller åtgärder mot problemen med nödlidande lån, men ytterligare framsteg krävs med strukturreformerna för att öka tillväxtpotentialen.

Tyskland har obalanser. Det höga och långsamt minskande överskottet i bytesbalansen återspeglar en låg investeringsnivå i förhållande till sparandet i både den privata och den offentliga sektorn, och det har gränsöverskridande betydelse. Överskottet kvarstår trots allt större behov av investeringar och innovation för att göra den tyska ekonomin mer motståndskraftig och skapa hållbar tillväxt för alla. Överskottet minskade något 2018 när den inhemska efterfrågan ökade, och förväntas fortsätta att minska successivt de närmaste åren men torde ligga kvar på en historiskt hög nivå. De privata och offentliga investeringarna har ökat märkbart, och tillväxten håller på att gå över till att vara inhemskt efterfrågestyrd. Men investeringarna är fortfarande låga räknat som andel av BNP trots de gynnsamma finansieringsvillkoren, de kvarvarande investeringsbehoven i infrastruktur och utbildning, särskilt på kommunal nivå, och det tillgängliga budgetutrymmet. Budgetöverskottet ökade 2018 medan skuldkvoten minskade ytterligare. Löneökningarna tog fart i takt med den allt stramare arbetsmarknaden, men reallöneökningarna är fortfarande begränsade. Ett antal åtgärder har visserligen vidtagits för att stärka de privata och offentliga investeringarna, men det krävs ytterligare insatser för att klara av det stora investeringsgapet, särskilt när det gäller

offentliga investeringar i infrastruktur och utbildning. Framstegen på andra politikområden har varit mindre.

Grekland har alltför stora obalanser. Sårbarheterna är kopplade till den höga offentliga skuldsättningen, den negativa utlandsställningen, den stora andelen nödlidande lån och den ofullständiga externa ombalanseringen, mot bakgrund av en hög men sjunkande arbetslöshet och låg potentiell tillväxt. Grekland avslutade framgångsrikt den europeiska stabilitetsmekanismens stödprogram i augusti 2018, efter att ha gjort betydande förbättringar under de senaste åren. Stora obalanser kvarstår dock, däribland en mycket negativ nettoställning mot omvärlden som fortfarande försämras till följd av en svag nominell BNP-tillväxt och en bytesbalans som fortfarande går med underskott. Den kostnadsrelaterade konkurrenskraften har förbättrats avsevärt de senaste åren, men avstannade nyligen på grund av den dämpade produktivitetstillväxten. Även om den offentliga skuldsättningen fortfarande är hög, innehas den till största delen av fordringsägare i den officiella sektorn, och finansieringsbehoven kommer att vara relativt små i minst ett årtionde. Skuldminskningstempot beror i slutändan på att de överenskomna finanspolitiska målen fortsätter att nås och att reformerna genomförs för att skapa en hållbar ökning av tillväxtpotentialen. Finanssektorn är sårbar på grund av en mycket stor mängd nödlidande lån och låg lönsamhet, vilket hämmar kredittillväxten och gör att investeringarna har svårt att återhämta sig. Den privata skuldsättningen minskar, och aktiv skuldsanering pågår fortfarande. Omfattande åtgärder vidtogs under de finansiella stödprogrammen för att åtgärda många av den grekiska ekonomins strukturella svagheter. Förutom att befästa tidigare reformer och anpassningsinsatser har myndigheterna åtagit sig att säkerställa kontinuitet och slutförande av de reformer som är föremål för utökad övervakning.

Irland har obalanser. Det stora beståndet av offentliga och privata skulder och nettoutlandsskulder utgör en sårbarhetsfaktor. Beståndet av obalanser håller dock på att korrigeras i väsentlig omfattning. Verksamhet i multinationella företag med svag koppling till den inhemska ekonomin har ett starkt inflytande på nettoutlandsskulden, som minskar till följd av stora överskott i bytesbalansen. Den privata skuldsättningen är fortsatt hög, men den ekonomiska tillväxten fortsätter att underlätta den privata skuldsaneringen. De multinationella företagens verksamhet fortsätter att påverka företagens skulder. Hushållens skuldsättning förefaller i stort sett följa ekonomiska fundamenta, även om den är hög i förhållande till den disponibla inkomsten. Den offentliga sektorns skuld väntas fortsätta minska, medan underskottet närmar sig balans. Bostadspriserna har ökat snabbt under ett antal år, men har avmattats på sistone. Bostadspriserna beror till stor del på ett begränsat utbud, och det finns inga tydliga tecken på övervärdering. Mängden nödlidande lån är visserligen fortfarande hög, men har minskat ytterligare även om de långfristiga skulderna minskar i långsammare takt. Politiska åtgärder mot dessa sårbarhetsfaktorer har vidtagits, särskilt inom bostadsutbud och makrotillsynspolitik, men en del av åtgärderna behöver tid för att ge avsedd verkan.

Spanien har obalanser. Även om den ekonomiska tillväxten är stark, utgör stora stockar av utrikes och inrikes skulder, både offentliga och privata, fortfarande sårbarheter i kombination med en fortfarande hög arbetslöshet, och har gränsöverskridande betydelse. Ombalanseringen av utlandsställningen har fortsatt även om bytesbalansöverskottet försvagades 2018, vilket återspeglar faktorer som är kopplade till de globala förhållandena. Det kommer att krävas långvariga överskott i bytesbalansen under en längre period för att nettoutlandsskulden ska sjunka till rimliga nivåer. Skuldsaneringen i den privata sektorn gick också framåt, med draghjälp av en stabil nominell tillväxt. Andelen nödlidande lån har minskat ytterligare. Den

offentliga skulden har minskat något, och budgetunderskottet spås minska vilket torde leda till att skulden fortsätter att sjunka successivt. Ytterligare ansträngningar kommer dock att krävas för att göra de offentliga finanserna mer hållbara. Arbetslösheten har fortsatt att minska, men är fortfarande hög. Politiska åtgärder för att öka den potentiella tillväxten har genomförts långsamt. Det finns fortfarande utmaningar, särskilt när det gäller segmentering av arbetsmarknaden, forskning och innovation samt företagsreglering, särskilt i fråga om tjänster.

Frankrike har obalanser. Sårbarheterna beror på hög offentlig skuldsättning och svag konkurrenskraft mot bakgrund av låg produktivitetstillväxt, som har gränsöverskridande betydelse. Den offentliga skulden var i stort sett stabil under 2018, om än hög. Den spås minska endast marginellt. Den höga offentliga skuldsättningen minskar det budgetutrymme som står till buds för att möta framtidens chocker, och hämmar dessutom tillväxtutsikterna. Enhetsarbetskostnaderna fortsätter att öka i måttlig takt, i ett läge som kännetecknas av låg produktivitetstillväxt. Vissa inslag i företagsklimatet tynger fortfarande ned den icke-kostnadsrelaterade konkurrenskraften. Reformen har genomförts de senaste åren, med framsteg på flera håll, bland annat inom arbetsmarknad, skatter och företagsklimat. Effekterna av dessa reformer har dock ännu inte helt förverkligats, samtidigt som ytterligare åtgärder behövs på andra områden, t.ex. reformen av systemet för arbetslöshetsersättning, reformen av pensionssystemet och utgiftsöversynen för att garantera de offentliga finansernas hållbarhet och stärka tillväxtpotentialen.

Kroatien har obalanser. De kvarvarande sårbarheterna är kopplade till hög offentlig och privat skuldsättning och hög utlandsskuld samt låg potentiell tillväxt. De har dock minskat de senaste åren. Detta fick stöd av en stabil nominell tillväxt, som överträffade den beräknade potentialen, och en försiktig budgetpolitik. Den negativa nettoutlandsställningen är fortfarande stor, men har förbättrats tack vare fortsatt överskott i bytesbalansen. Skuldsanereringen i den privata sektorn pågår, även om den ser ut att minska i takt med att kredittillväxten och investeringarna återhämtar sig. Budgeten har gått med överskott sedan 2017 och den offentliga skulden har minskat betydligt sedan toppen 2014. Finanssektorn är välkapitaliserad och lönsam, även om andelen nödlidande lån – som visserligen minskar – är fortsatt hög. Företagens och hushållens exponering för utländsk valuta har minskat, men är fortfarande ett orosmoln. De politiska åtgärderna har intensifierats genom bl.a. en pensionsreform och ny lagstiftning för att förbättra de finanspolitiska ramarna. Andra relevanta politiska åtgärder är på gång, och de behöver genomföras fullständigt för att stärka ekonomins motståndskraft.

Italien har alltför stora obalanser. Hög offentlig skuldsättning och långvarigt låg produktivitetstillväxt medför risker av gränsöverskridande relevans, mot bakgrund av hög arbetslöshet och fortsatt stora andelar av nödlidande lån. Den offentliga skuldkvoten tros inte minska de närmaste åren, eftersom de svaga makroekonomiska utsikterna och regeringens nuvarande budgetplaner, om än inte lika expansiva som de ursprungliga planerna för 2019, kommer att försämra det primära överskottet. Den kostnadsrelaterade konkurrenskraften är stabil, men den svaga produktivitetstillväxten kvarstår. Detta har sin grund i långvariga problem med arbets-, kapital- och varumarknaderna, som förvärras av svagheter i den offentliga förvaltningen och rättsväsendet, vilket lägger en hämsko på den potentiella BNP-tillväxten. Beståndet av nödlidande lån har fortsatt att minska betydligt, men det kan bli svårt att hålla uppe tempot i minskningen av de nödlidande lånen på grund av villkoren på marknaden. Högre ränta på statsobligationer jämfört med början av 2018 påverkar bankernas finansieringskostnader och kapitalbuffertar, vilket i sin tur tynger ned utlåningen till den

övriga ekonomin och BNP-tillväxten. Trots vissa framsteg med saneringen av bankernas balansräkningar, insolvensreformerna och den aktiva arbetsmarknadspolitiken gick reformerna mestadels i stå 2018. I 2019 års budget ingår politiska åtgärder som utgör en tillbakagång för tidigare viktiga reformer, särskilt när det gäller pensioner, och inte innehåller några verkningsfulla åtgärder för att öka den potentiella tillväxten.

Nederländerna har obalanser. Den höga privata skuldsättningen och det stora överskottet i bytesbalansen är källor till obalanser av gränsöverskridande betydelse. Överskottet toppade ut 2017 på en mycket hög nivå, och tros minska gradvis även om det fortsätter att vara mycket högt. En del av det externa överskottet beror på statistiska faktorer med anknytning till multinationella företag, och förväntas inte minska inom den närmaste framtiden. Tack vare ekonomisk tillväxt har den privata skuldkvoten fortsatt att minska för både företagen och hushållen, även om den är fortsatt hög. Trots det ökar hushållens nominella skulder långsamt på grund av de starka bostadsprisökningarna. Löneökningarna har hittills varit måttliga trots en stramare arbetsmarknad. Den senaste tidens reformer, t.ex. den påskyndade minskningen av bolåneränteavdragen, förväntas göra det mindre gynnsamt för hushållen att ta ut lån, medan skattelättnaderna torde bidra till att hålla uppe den samlade efterfrågan.

Portugal har obalanser. Det stora beståndet av nettoutlandsskuld, den privata och offentliga skuldsättningen och en stor andel nödlidande lån utgör sårbarheter, mot bakgrund av en låg produktivitetstillväxt. Bytesbalansen är i stort sett rimlig, men det krävs en fortsatt försiktig hållning och upprätthållna konkurrenskraftvinster för att nettoutlandsskulden ska återgå till mer hållbara nivåer. Skuldkvoterna i den privata sektorn fortsätter att minska från höga nivåer tack vare nominell tillväxt, och aktiv skuldsanering får mindre betydelse. Den offentliga skulden började minska 2017, till följd av primära överskott, även om den fortfarande är hög. Riskerna i banksektorn har minskat, bland annat på grund av rekapitaliseringar av storbankerna 2017 och förbättrad lönsamhet på senare tid. Den stora mängden nödlidande lån har minskat men är fortfarande jämförelsevis hög. Högre produktivitetstillväxt är en förutsättning för bättre utsikter för konkurrenskraften, skuldsaneringen och den potentiella tillväxten. Anpassningen på arbetsmarknaden har framskridit ytterligare och arbetslösheten har minskat starkt under flera år. Politiska åtgärder har vidtagits för att ta itu med andelen nödlidande lån, men det finns fortfarande brister i politiken på andra områden, t.ex. varu- och tjänstemarknaderna. Det blir nödvändigt att övervaka hur ett antal reformplaner, bl.a. budgetpolitiska strukturreformer för att öka de offentliga finansernas hållbarhet, antas och genomförs.

Sverige har obalanser. Övervärderade bostäder i kombination med ständigt ökande skulder hos hushållen innebär en risk för en oordnad korrigering. Hushållens höga skuldsättning har fortsatt att öka räknat som andel av BNP. Bostadspriserna korrigerades under andra halvåret 2017, och har sedan dess gradvis stabiliserats. Trots det tyder värderingsindikatorerna på att bostadspriserna är mycket höga i förhållande till fundamenta. Även om bankerna förefaller tillräckligt kapitaliserade, kan en oordnad korrigering även drabba finanssektorn eftersom bankernas exponering för hushållens bolån är stor. I så fall kan det även uppstå skadliga spridningseffekter till grannländerna, eftersom det finns kopplingar mellan ländernas systemviktiga finansinstitut. Det finns fortfarande strukturella flaskhalsar för bostadsutbudet och byggproduktionen har avmattats. Även om åtgärder har vidtagits de senaste åren inom makrotillsynen för att ta itu med de ökande bolånen, förefaller effekterna hittills ha varit begränsade. Det finns fortfarande allvarliga brister i politiken, särskilt när det gäller skatteincitament för bostadsägande och bostadsutbudets och hyresmarknadens funktionssätt.

Rumänien har obalanser. Sårbarheterna är kopplade till minskad kostnadskonkurrenskraft och ett stigande bytesbalansunderskott, mot bakgrund av en expansiv finanspolitik och ett oförutsägbart företagsklimat. Nya lagstiftningsinitiativ skapar risker för finanssektorns funktion och kan skada de privata investeringarna. Underskottet i bytesbalansen har ökat på grund av den växande importen, främst för konsumtion, och spås öka ytterligare. Den starka nominella BNP-tillväxten har dock inneburit att den negativa nettoutlandsställningen har förbättrats de senaste åren, men detta kan komma att gå i stå om bytesbalansunderskotten håller i sig och BNP-tillväxten blir lägre framöver. Efterfrågan får draghjälp av en stark lönetillväxt, som bl.a. har att göra med höjningar av de offentliganställdas löner och av minimilönen, vilket har lett till betydande ökningar av enhetsarbetskostnaderna. Trots att kostnadskonkurrenskraften minskat, har exportmarknadsandelarna hittills ökat. Den expansiva finanspolitiken, mot bakgrund av stark BNP-tillväxt, väntas fortsätta att bidra till en dynamisk utveckling av den privata konsumtionen. Efter att ha minskat under några år spås den offentliga skuldkvoten öka. Ofta förekommande och oförutsägbara lagändringar bidrar till ett sämre, osäkert företagsklimat, vilket får negativa följder för företagens beslut och investeringar. Nyligen framlagda lagstiftningsinitiativ som påverkar bankernas risker hotar finanssektorns funktion och kan hindra investeringar genom både en kärvare kreditmarknad och en mindre likvid kapitalmarknad med svagare institutionella investerare. På andra områden har framstegen med reformerna saktat av eller vänt.

TILLÄGG 4 — INVESTERINGSHINDER I MEDLEMSSTATERNA

Investeringshinder		AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL*	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
Offentlig förvaltning/ Företagsmiljö	Regelbörda och administrativ börda																												
	Offentlig förvaltning																												
	Offentlig upphandling / OPS																												
	Rättsväsende																												
	Insolvensregler																												
	Konkurrens och regelverk																												
Arbete / Utbildning	Anställningsskydd och regler om anställningsavtal																												
	Löner och lönebildning																												
	Utbildning, kompetens, livslångt lärande																												
Finans / Skatter	Skatter																												
	Tillgång till finansiering																												
FoUol	Samarbete högskola, forskning, näringsliv																												
	Finansiering av FoU och innovation																												
Sektorsspecifika regler	Företagstjänster / Lagreglerade yrken																												
	Detaljhandel																												
	Bygg																												
	Digital ekonomi / Tele																												
	Energi																												
	Transporter																												

*: Till och med 2018 hade Grekland ett ekonomiskt stödprogram och ingick inte i kartläggningen av investeringshinder 2015. Grekland fick inga landsspecifika rekommendationer 2018 eftersom landet inte ingick i planeringsterminen.